

politiky uznania i negatívnych foriem intersubjektivity, založených na skôr emocionálnom sprostredkovaní kontaktu indivíduí a entít, v ktorých má rozhodujúce slovo nenávisť, svedčí aj o možnosti i skutočnosti nerozumnej komunikácie, zameranej na podriadenie, až zničenie protivníka alebo, lepšie povedané, nepriateľa, keďže protivník označuje skôr stránku v spore, ktorý nie je zameraný na podmanenie, ale na kompromis. Ide o spor konštruktívny, a nie ničivý. Tematizácia asymetrických (mocenských) vzťahov pri analýze problematiky intersubjektivity je mimoriadne dôležitým aspektom pri realizácii vedeckého zámeru, ktorý sledujú editori zborníka.

Predmetný zborník je mnohými prispievateľmi tkaný, veľmi aktuálny text na tému intersubjektivity, ktorého uzly tvoria jednotlivé príspevky a ich kľúčové slová (o niektorých z nich sme sa už zmienili), ktoré z rôznych uhlov pohľadu ponúkajú čítanie prínášajúce intelektuálny zisk či už na báze súhlasu, alebo na báze nesúhlasu. Ide o širokospektrálny vklad do filozoficky orientovanej diskusie o globalizácii u nás, čo je jednoznačne pozitívny počin.

Tibor Pichler

prof. PhDr. Tibor Pichler, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava 1
SR
e-mail: filotrpr@savba.sk

K DEJINÁM SLOVENSKEHO FILOZOFICKÉHO MYSLENIA

KAROL KOLLÁR: *Pohľady nielen na filozofiu*. Bratislava: Infopress 2006, 104 s.

Tematický záber autora publikácie pokrýva oblasť spoločenských vied, osobitne však treba vyzdvihnúť predovšetkým oblasť dejín slovenského politického a sociologického myslenia. Predložená práca obsahuje súbor dvadsiatich recenzií publikovaných autorom v časovom rozpätí rokov 1990 – 2006 v časopise *Filozofia*. Recenzované publikácie, ktoré vyšli na Slovensku a v Nemecku, možno rozdeliť do viacerých tematických okruhov. Pozornosť si zaslúžia tituly z oblasti výskumu národa a nacionalizmu v strednej Európe. Ide o teórie nacionalizmu, avšak zároveň aj o analýzu konkrétnych „prípadov“ nacionalizmu v ich dobovom ideovo-politickom kontexte. Ako príklad uvádzam recenziu *K výskumu kultúrno-národovtornej koncepcie Jána Kollára*. Nie menej podnetné sú recenzie týkajúce sa formovania individuálnych a kolektívnych identít, ktorých organickou súčasťou je problematika politiky spomínania a zabúdania v regióne strednej Európy.

Jadro Kollárovej publikácie však tvoria recenzie prác z oblasti dejín slovenského filozofického myslenia, pričom do oblasti jeho záujmu spadajú všetky filozofické disciplíny. Pozoruhodnou črtou výskumu dejín slovenského filozofického myslenia je skutočnosť, že ju realizujú nielen odborníci – historici filozofie, ale aj odborníci pôsobiaci v jednotlivých filozofických disciplínach: k histórii svojich disciplín sa vracajú aj logici a výskumní pracovníci pôsobiaci v oblasti metodológie spoločenských a prírodných vied. Pozitívom Karola Kollára ako recenzenta je vyzdvihnutie tejto skutočnosti. Recenzoval teda práce k dejinám logiky a metodológie vied na Slovensku i v Čechách od autorov

Pavla Cmorejca, Jozefa Viceníka i Václava Černíka.

Publikácia Karola Kollára systematicky pokrýva aj ďalšiu dôležitú oblasť slovenského sociálno-filozofického myslenia: je ňou oblasť disentu a nezávislého myslenia. Venuje pozornosť myšlienkovému odkazu Svätopluka Štúra v práci *Zápasy a scestia moderného človeka* vydanéj z jeho pozostalosti i spracovaníu korpusu myšlienok Milana Šimečku, Miroslava Kusého a Ladislava Hanusa. Recenzovaný zborník editorov J. Kusej a P. Zazajca o Milanovi Šimečkovi nazvaný podľa rovnomennej konferencie usporiadanej pri príležitosti piateho výročia jeho úmrtia *Prítomnosť minulosti a minulosť prítomnosti* obsahuje okrem konferenčných príspevkov aj jeho dovtedy neuverejnené rukopisy.

Nezanedbateľný význam majú aj recenzie zborníkov predstavujúcich pokus o nové spracovanie sociálnych dejín Slovenska z hľadiska dejín ideí. Týka sa to aj prístupov opierajúcich sa o znalosť výsledkov i myšlienkových iniciatív súčasných sociálno-vedných disciplín a výskumov.

V predloženej publikácii má čitateľ možnosť oboznámiť sa s komentovanými dejinami výskumu dejín slovenského filozofického a politického myslenia, ako aj s percepciou tých ideí a koncepcií, ktoré v uvedenom výskume zohrávali kľúčovú úlohu. Čitateľovi sa ponúka možnosť a príležitosť oboznámiť sa s dejinami výskumu v období transformácie spoločnosti.

Tibor Pichler

prof. PhDr. Tibor Pichler, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava 1
SR
e-mail: filotrpr@savba.sk

IDEÁLY, MYŠLIENKY A OSUDY SLOVENSKEJ AVANTGARDY

VLADIMÍR BAKOŠ: *Avantgardistický projekt modernity*. Bratislava: Veda 2006, 300 s.

Kniha Vladimíra Bakoša upriamuje pozornosť na spoločensky nekonformné hnutie, modernistický programový pohyb odohrávajúci sa v 20. – 40. rokoch minulého storočia v slovenskom prostredí. Ponúka pohľad na avantgardu ako na pokus reformulovať program moderny a presadiť vlastný ideálny projekt, ktorý bol významnou etapou a súčasťou dlhodobějších modernizačných tendencií. Autor podčiarkuje, že slovenská avantgarda zohrala dôležitú úlohu vo vývine moderného umenia a vedy u nás, ale súčasne predstavuje aj osobitnú iniciatívu s dosahom na širší socio-kultúrny kontext. Avantgardistom nešlo len o implementáciu modernosti do slovenskej literatúry, umenia a vedy, ale aj o sociálnu modernitu, t. j. o celkovú socio-kultúrnu zmenu, modernizáciu spoločenského života, o Slovensko ako modernú krajinu. Intelektuálny modernizmus mal byť komplementárnou súčasťou, obrazom i katalyzátorom celkového pohybu slovenskej spoločnosti v smere paradigmy modernosti. Niesol v sebe aj moment nonkonformného nesúhlasu až revolty voči dovtedajšiemu sociálnemu usporiadaniu a kultúrnym pomerom a chcel sa aj spolupodieľať na pokuse o radikálne prekonávanie dovtedajšieho stupňa modernizácie.

Bakoš sa opiera o vymedzenie pojmu avantgardy ako radikálnejšej formulácie a re-